

Obsah

Předmluva	11
1. Politická věda jako samostatná společenskovědní disciplína ..	19
1.1. Historicko-politická východiska vzniku politické vědy	19
1.1.1. Existuje politická věda?	19
1.1.2. Kořeny politické vědy	21
1.1.3. Charakter a pole působnosti politické vědy	27
1.1.4. Vnitřní členění politické vědy	28
1.2. Vývoj politické vědy	29
1.2.1. USA a politická věda.	29
1.2.2. Politická věda v Evropě.	31
1.2.3. Politická věda v českém prostředí	32
1.2.4. Politologická pracoviště v České republice	34
1.3. Shrnutí.	37
1.4. Literatura.	37
2. Politika jako předmět zájmu politické vědy	38
2.1. Mnohoznačnost pojmu politika.	38
2.2. Definice politiky	38
2.3. Kategorie související s politikou.	41
2.3.1. Moc	41
2.3.2. Panství.	42
2.3.3. Stát.	42
2.3.4. Společnost	43
2.3.5. Ideologie	45
2.3.6. Politické strany	45
2.3.7. Politik	46
2.4. Politika jako polity – politics – policy	46
2.4.1. Polity	47
2.4.2. Politics	47
2.4.3. Policy (policies).	48
2.5. Politický řád	49
2.6. Shrnutí.	51
2.7. Literatura	51

3. Metodologie politické vědy	53
3.1. Diskuse o metodologii	53
3.2. Metodologické přístupy aplikované v politické vědě	56
3.2.1. Historický přístup	56
3.2.2. Legalistický přístup	57
3.2.3. Institucionální přístup	58
3.3. Metody v politické vědě a jejich klasifikace	58
3.3.1. Experiment	61
3.3.2. Simulace	64
3.4. Shrnutí	66
3.5. Literatura	66
4. Komparativní politologie	68
4.1. Komparativní metody: charakteristika	69
4.2. Využití komparativního přístupu v politologii	72
4.3. Typy komparativních studií	76
4.3.1. Případové studie (case studies)	76
4.3.2. Analýza procesů a institucí	78
4.3.3. Typologie politických systémů	79
4.3.4. Statistické analýzy	81
4.4. Časový horizont v komparativních analýzách	85
4.5. Proměny komparativního přístupu v druhé polovině 20. století	86
4.5.1. Nová komparativní politická věda	87
4.5.2. Nový institucionalismus	88
4.6. Shrnutí	92
4.7. Literatura	92
5. Politická filosofie	96
5.1. Co je politická filosofie	97
5.1.1. Politická filosofie – politická věda	99
5.1.2. Normativita politické filosofie	100
5.1.3. Politická filosofie, politická teorie a dějiny politického myšlení	102
5.2. Nástin vývoje politické filosofie	103
5.2.1. Klasická politická filosofie	103
5.2.2. Moderní politická filosofie	105
5.2.3. Současná politická filosofie	107

5.3. Proč existuje politická filosofie? K motivaci politicko-filosofického myšlení dnes	108
5.3.1. Pluralismus hodnot	108
5.3.2. Konflikt hodnot	113
5.4. Problematika současné politické filosofie	115
5.4.1. Politická filosofie jako rozhodčí hodnotových sporů ..	116
5.4.2. Politická filosofie jako ochrana společnosti před hodnotovými spory	117
5.5. Shrnutí	119
5.6. Literatura	120
6. Politické ideologie	122
6.1. Politická ideologie jako výtvar novověku	122
6.2. Klasické politické ideologie aneb ideologický trojúhelník ..	126
6.2.1. Liberalismus	126
6.2.2. Konzervatismus	132
6.2.3. Socialismus	139
6.2.4. Existuje ideologický trojúhelník?	148
6.3. „(Staro)nové“ politické ideologie	150
6.3.1. Environmentalismus	150
6.3.2. Feminismus	153
6.3.3. Nacionalismus	156
6.3.4. Islámský fundamentalismus	161
6.4. Shrnutí	164
6.5. Literatura	164
7. Politický systém	168
7.1. Východiska systémového přístupu	169
7.2. Model politického systému	170
7.3. Strukturně-funkcionální přístup ke studiu politického systému	174
7.4. Vztah politického systému a okolí	176
7.4.1. Vztah společnost – politika	176
7.4.2. Centrální politický systém	180
7.4.3. Vztah politika – společnost	181
7.5. Shrnutí	183
7.6. Literatura	184

8. Politické režimy – formy vlády	185
8.1. Co je to politický režim a jak ho lze chápat	185
8.2. Typologie politických režimů	187
8.2.1. Parlamentní režim	189
8.2.2. Prezidentský režim	191
8.2.3. Poloprezidentský režim	193
8.2.4. Švýcarský režim	196
8.3. Politický režim a nedemokratický politický systém	198
8.4. Diskuse o politických režimech	199
8.5. Shrnutí	200
8.6. Literatura	201
9. Političtí aktéři – zájmové skupiny a politické strany	204
9.1. Zájmové skupiny	204
9.1.1. Typy zájmových skupin	205
9.1.2. Funkce zájmových skupin	206
9.1.3. Strategie zájmových skupin	208
9.1.4. Zájmové skupiny a stát – systém organizovaných zájmů	209
9.2. Politické strany	211
9.2.1. Definice politické strany	211
9.2.2. Politická strana a politické hnutí	213
9.2.3. Vznik politických stran	214
9.2.4. Institucionalizace politických stran	216
9.2.5. Typologie politických stran	219
9.2.6. Funkce a cíle politických stran	224
9.3. Shrnutí	226
9.4. Literatura	226
10. Stranické systémy	229
10.1. Definice stranického systému	229
10.2. Postavení politických stran ve stranickém systému	232
10.2.1. Relevance politických stran	233
10.2.2. Malé a velké politické strany	233
10.2.3. Antisystémové a protestní politické strany	237
10.3. Typologie stranických systémů	239
10.3.1. Stranické systémy v nedemokratických politických systémech a jejich typy	239

10.3.2. Stranické systémy v demokratických politických systémech a jejich typy	241
10.4. Dynamika stranických systémů a její zachycení	245
10.4.1. Měření roztržitosti stranického systému	245
10.4.2. Měření polarizace stranického systému	246
10.5. Shrnutí	248
10.6. Literatura	248
11. Volby a volební systémy	251
11.1. Svobodné volby (kritéria, cíle, funkce)	252
11.2. Volební systémy	254
11.2.1. Volební proces	254
11.2.2. Volební právo	255
11.2.3. Volební procedura.	257
11.3. Vybrané volební systémy – základní charakteristika	259
11.3.1. Většinový volební systém	259
11.3.2. Proporční volební systém	262
11.3.3. Smíšený volební systém	264
11.4. Další atributy volebních systémů	267
11.4.1. Volební obvody.	267
11.4.2. Matematické metody sčítání hlasů a přerozdělování mandátů	268
11.5. Politické konsekvence volebních systémů.	274
11.5.1. Proporcionalita a disproportionality volebního systému	275
11.5.2. Volební systém a stranický systém.	278
11.5.3. Který volební systém?	280
11.6. Volební chování	282
11.6.1. Individuální volební chování	283
11.6.2. Agregované volební chování	284
11.6.3. Volební chování jako důsledek politické situace a volebního systému.	287
11.7. Volební účast	288
11.7.1. Faktory ovlivňující výši volební účasti	289
11.7.2. Diskuse o volební účasti	290
11.8. Volební geografie	292

11.9. Volební kampaň	294
11.9.1. Volební reklama a volební marketing.	295
11.9.2. Typologizace volební kampaně	297
11.10. Shrnutí	300
11.11. Literatura.	301
12. Teorie demokracie	304
12.1. Úvodem: různé teorie demokracie	304
12.2. Antická demokracie	307
12.2.1. Demokracie v Athénách	307
12.2.2. Filosofická kritika demokracie: Platón.	308
12.2.3. Demokracie jakožto vláda mnohých: Aristotelés. .	310
12.3. Moderní teorie demokracie	314
12.3.1. Moderní teorie přímé demokracie:	
Jean-Jacques Rousseau.	315
12.3.2. Kritika masové demokracie: Alexis de Tocqueville .	319
12.3.3. Klasická liberální teorie reprezentativní	
demokracie: John Stuart Mill	321
12.3.4. Elitní teorie demokracie: Joseph A. Schumpeter .	325
12.4. Shrnutí	329
12.5. Literatura	330
13. Autoritativní a totalitní politické systémy	331
13.1. Problémy s pojmoslovím	332
13.2. Autoritarismus a totalitarismus – vysvětlení	
pojmů a definování fenoménů	335
13.2.1. Autoritarismus	335
13.2.2. Totalitarismus	336
13.2.3. Srovnání autoritarismu a totalitarismu	339
13.3. Klasifikace autoritarismu a totalitarismu a jejich	
výskyt v praxi	340
13.3.1. Klasifikace autoritarismu podle J. J. Linze.	341
13.3.2. Totalitarismus	342
13.3.3. Klasifikace R. Arona.	343
13.4. Shrnutí	344
13.5. Literatura	345

14. Politická antropologie	346
14.1. Co je politická antropologie?	346
14.2. Paradigmata politické antropologie	350
14.3. Vybraná témata politické antropologie.	353
14.3.1. Moc a autorita.	353
14.3.2. Nedemokratické politické systémy	354
14.3.3. Politická náboženství	356
14.3.4. Problematika modernizace a transformace.	357
14.3.5. Teorie závislosti	360
14.4. Shrnutí	362
14.5. Literatura	362
15. Politická sociologie	364
15.1. Proč politická sociologie?	364
15.2. Co je politická sociologie?	366
15.3. Občanská společnost: nikoli všelék, pouhá nezbytnost ...	370
15.4. Česká občanská společnost, trampoty a nesnáze	376
15.5. Shrnutí	380
15.6. Literatura	382
16. Mezinárodní vztahy jako součást politické vědy?	383
16.1. Politologie a Mezinárodní vztahy	383
16.2. Vývoj studia mezinárodních vztahů	385
16.2.1. MV jako americká věda? Kritika etnocentrismu. ...	385
16.2.2. Od zahraniční politiky ke světové politice	387
16.3. Rozvoj studia MV a vznik podoborů disciplíny MV	389
16.3.1. Studium mezinárodních organizací	390
16.3.2. Bezpečnostní studia	391
16.3.3. Teorie mezinárodních vztahů	392
16.3.4. Mezinárodní politická ekonomie	396
16.3.5. Výzkum míru a konfliktů	397
16.3.6. Rozvojová studia	399
16.4. Studium mezinárodních vztahů v České republice	402
16.5. Literatura	404

17. Politická geografie a geopolitika.	407
17.1. Postavení v systému věd	407
17.2. Individuální vnímání prostoru	410
17.3. Mapy a politické mapy	413
17.4. Region	419
17.5. Poloha	421
17.6. Stát	421
17.6.1. Teritorium	423
17.6.2. Obyvatelstvo	427
17.6.3. Vnitřní politicko-prostorová organizace teritoria. .	430
17.6.4. Suverenita.	434
17.6.5. Mezinárodní uznání	435
17.7. Volební geografie	435
17.8. Geopolitika.	436
17.8.1 Historické koncepty v geopolitice	436
17.8.2. Teorie Heartlandu	438
17.8.3. Teorie pan-regionů	440
17.8.4. Teorie Heartland-Rimland	441
17.8.5. Geostrategie A. P. de Severskyho.	442
17.8.6. Geopolitika D. W. Meiniga.	443
17.8.7. Geopolitika C. S. Graye	444
17.8.8. Teorie geopolitických a geostrategických regionů ..	446
17.8.9. Astropolitika.	448
17.8.10. Nová a stará geopolitika.	451
17.9. Shrnutí	454
17.10. Literatura	454